

<https://doi.org/10.56583/frp.3136>

Małgorzata Fryszak*

Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie

<https://orcid.org/0000-0001-7332-6317>

INSTYTUCJA KULTURY JAKO PRZEDSIĘBIORCA

Streszczenie

Przedmiotem niniejszego artykułu jest kwestia mająca istotne znaczenie praktyczne, a niedostrzegana zarówno w źródłach prawa jak też w literaturze przedmiotu, a mianowicie funkcjonowania państwowych i samorządowych instytucji kultury jako przedsiębiorców. Ma to znaczenie w zakresie prowadzonej przez te instytucje jakkolwiek wyłącznie fakultatywnie i ubocznie działalności gospodarczej (np. handlowej, gastronomicznej czy hotelarskiej). Problem szczególnie istotnie ujawnił się w związku z wprowadzeniem różnorodnych form wsparcia przedsiębiorców w okresie epidemii wywołanej wirusem SARS Cov-2.

Słowa kluczowe: *instytucja kultury, przedsiębiorca, działalność gospodarcza, wsparcie przedsiębiorców, epidemia*

CULTURAL INSTITUTIONS AS BUSINESSES

Summary

The subject of this article is an issue of practical importance, though one overlooked both in sources of law and in source literature, namely the functioning of state and local government cultural institutions as businesses. This is significant insofar as these institutions conduct business activities (e.g. commerce, catering, or the hospitality industry), though only on an optional and incidental basis. This problem gained

* Małgorzata Fryszak – doktor nauk prawnych, radca prawny, adiunkt w Katedrze Prawa Finansowego i Ekonomii na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie. Zainteresowania naukowe w zakresie prawa bankowego prywatnego, prawa finansów publicznych, w szczególności ochrony interesów Skarbu Państwa. Pracę badawczo-dydaktyczną łączy z praktyką prawniczą. Jestem czynnym radcą prawnym, specjalizuję się w reprezentacji i praktycznej ochronie Skarbu Państwa.

prominence with the introduction of various forms of assistance for businesses during the COVID-19 epidemic.

Keywords: *cultural institutions, businesses, business activities, assistance for businesses, epidemic*

~ · ~

Wprowadzenie

Kwestia instytucji kultury jako przedsiębiorców nie jest regulowana prawnie, ani nie była dotąd przedmiotem badań naukowych. Jest to specyficzne i szczególnie zagadnienie z zakresu zbiegu problematyki działalności gospodarczej i działalności w obszarze kultury, w tym działalności kulturalnej w rozumieniu ustawy *o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej*. Podmioty takie jak instytucje kultury bardzo często, nieomal od zawsze i zgodnie ze wspomnianą ustawą *o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej* prowadzą restauracje/kawiarnie, sklepiki lub hotele. Problem kwalifikowania państwowych bądź samorządowych instytucji kultury jako przedsiębiorców w zakresie prowadzonej przez nie działalności gastronomicznej, handlowej lub hotelarskiej ujawnił się szczególnie mocno począwszy od 2020 r. w związku z epidemią wywołaną wirusem SARS Cov-2, obowiązującym lockdownem a jednocześnie wprowadzonymi przez państwo formami wsparcia określonych branż gospodarczych mającymi umożliwić przetrwanie tej nadzwyczajnej, nadzwyczaj trudnej sytuacji. Wobec pojawiających się w praktyce wątpliwości, w tym zgłaszanych w okresie wspomnianej pandemii zastrzeżeń organów administracji publicznej co do statusu instytucji kultury jako przedsiębiorców zasadne wydaje się zweryfikowanie hipotezy zakładającej dopuszczalność uznania instytucji kultury jako przedsiębiorców. Właściwą metodą badawczą natomiast wykładnia odpowiednich źródeł prawa. Poniżej nakreślenie stanu faktycznego, który dobitnie wskazał na znaczenie zagadnienia i podjęcie właściwych rozważań.

Ustawą z dnia 2 marca 2020 r. *o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych* (Dz.U.2024.340 t.j.) ustawodawca postanowił przygotować administrację publiczną na konieczność zmierzenia się z epidemią nowej choroby zakaźnej wywołanej wirusem SARS Cov-2, której wiele aktywnych ognisk zostało na świecie zidentyfikowanych i która gwałtownie rozprzestrzeniała się powodując groźną dla życia ludzi chorobę. Celem ustawy przygotowanej przez Radę Ministrów było stworzenie szerokiej gamy instrumentów o zróżnicowanym charakterze umożliwiających przeciwdziałanie rozprzestrzeniającej się chorobie i reagowanie na powstające sytuacje kryzysowe, mające wpływ na szeroko rozumiane bezpieczeństwo obywateli i państwa.

Ustawa w wyjątkowym tempie weszła w życie z dniem następującym po dniu ogłoszenia, tj. 8 marca 2020 r. Od tej chwili do początku 2025 r. obowiązuje, ale była już zmieniana kilkadziesiąt razy. Zmiany te nie wynikały w większości z konieczności naprawy dostrzeżonych mankamentów wprowadzonych rozwiązań, ale z konieczności odpowiedniego reagowania na zmieniającą się sytuację. Zaledwie w ciągu pierwszych około 10 miesięcy funkcjonowania ustawy zakres rozwiązań prawnych przewidzianych tą ustawą zwiększył się wielokrotnie w stosunku do tych, które przewidziane były ustawą w jej brzmieniu pierwotnym.

Jednym z podstawowych instrumentów mających umożliwić przetrwanie w czasie epidemii i spowodowanego przez nią lockdownu określonych branż działalności gospodarczej było wsparcie w postaci dofinansowania kosztów wynagrodzeń pracowniczych. Dofinansowanie takie przewidziane zostało już pierwszą zmianą omawianej ustawy, tj. ustawą z dnia 31 marca 2020 r. *o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw* (Dz. U. 2020. 568) – art. 15g oraz art. 15zzb ustawy. W uzasadnieniu projektu ustawy zmieniającej zauważono, że ogłoszony na terytorium całej Polski stan epidemiczny wpływa w istotny sposób na życie obywateli poprzez wpływ na sytuację ekonomiczną firm. Dofinansowanie kosztów wynagrodzeń oraz składek na ubezpieczenie społeczne należnych od tych wynagrodzeń miało na celu złagodzenie negatywnych skutków wywołanych w działalności przedsiębiorstw, w tym w szczególności samozatrudnionych, mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw w sytuacji spadku obrotów w związku z wystąpieniem epidemii wywołanej wirusem SARS Cov-2¹.

Właśnie na gruncie wykładni przepisów przewidujących wsparcie w postaci dofinansowania wynagrodzeń pracowników podmiotów prowadzących działalność gospodarczą, pojawiła się kwestia możliwości korzystania z takiego wsparcia przez instytucje kultury. Chodziło tu o wsparcie przewidziane dla przedsiębiorców, o jakie ubiegały się także instytucje kultury, w zakresie w jakim instytucje te ubocznie także prowadzą działalność gospodarczą. Wykładnia wspomnianej ustawy covidowej, zwróciła uwagę na istotny występujący w praktyce, a nie mający uregulowania w źródłach prawa ani właściwych rozważań w literaturze przedmiotu czy orzecznictwie problem instytucji kultury jako przedsiębiorcy².

¹ Por. Uzasadnienie do projektu ustawy *o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw*, druk nr 299, www.sejm.gov.pl [dostęp: 25.06.2025].

² Ustawa covidowa to ustawa z dnia 31 marca 2020 r. *o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw* (Dz.U. 2020. 568).

W praktyce stosowania ustawy covidowej często zdarzały się bowiem sytuacje, w których organy publiczne odpowiedzialne za wykonanie przewidzianego tam wsparcia podnosiły, że państwowe czy samorządowe instytucje kultury nie są w rozumieniu właściwych przepisów przedsiębiorcą i wobec powyższego nie powinny korzystać z pomocy przewidzianej dla przedsiębiorców, określonej w przepisach ustawy z dnia 2 marca 2020r. *o szczególnych rozwiązaniach związanych (...)*.

Miniony szczęśliwie okres pandemii nie czyni zagadnienia mniej doniosłym, gdyż status instytucji kultury jako przedsiębiorcy w zakresie prowadzonej przez taką instytucję działalności gospodarczej ma znaczenie w korzystaniu np. ze środków europejskich czy funduszy norweskich. Ponadto wymaga zauważenia w kontekście równości przedsiębiorców, co jednak stanowi odrębne zagadnienie i przekracza ramy niniejszego artykułu.

Charakterystyka przedsiębiorcy i działalności gospodarczej

Instytucje kultury są państwowymi bądź samorządowymi jednostkami organizacyjnymi posiadającymi osobowość prawną, dla których podstawowym celem statutowym jest prowadzenie działalności kulturalnej, w rozumieniu art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 25 października 1991 r. *o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej* (Dz.U. 2024. 87 t.j.). Zgodnie z art. 8 ustawy z dnia 25 października 1991 r. *o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej* (Dz.U. 2024.87 t.j.) *Ministrowie oraz kierownicy urzędów centralnych organizują działalność kulturalną, tworząc państwowe instytucje kultury, dla których prowadzenie takiej działalności jest podstawowym celem statutowym*. Podobnie – art. 9 ustawy *Jednostki samorządu terytorialnego organizują działalność kulturalną, tworząc samorządowe instytucje kultury, dla których prowadzenie takiej działalności jest podstawowym celem statutowym*. Działalność kulturalna w rozumieniu art. 1 polega na *tworzeniu, upowszechnianiu i ochronie kultury* i zgodnie z art. 3 ust.2 nie stanowi działalności gospodarczej. Instytucje kultury mogą zgodnie z art. 13 ust.2 pkt 6 prowadzić także inną działalność niż kulturalna (szerzej na ten temat w dalszej części artykułu). W praktyce instytucje te nierzadko w ramach prowadzonej działalności poza działalnością kulturalną, w rozumieniu art. 1 ust. 1 ustawy prowadzą także właśnie taką działalność inną niż działalność kulturalna. Typowym i zapewne jednym z najczęstszych przykładów jest prowadzenie kawiarni/restauracji, sklepiku bądź usług hotelowych.

Sytuacja faktyczna w jakiej w stanie epidemii funkcjonowały kawiarnie/restauracje czy hotele prowadzone przez instytucje kultury nie różniła się od sytuacji pozostałych podmiotów tego rodzaju, wykonujących te typy działalności gospodarczej. Ogłoszenie w dniu 20 marca 2020 r. stanu epidemii na obszarze RP

spowodowało określone reperkusje³. Z chwilą ogłoszenia stanu epidemii wprowadzone zostały ograniczenia funkcjonowania określonych instytucji i zakładów. Między innymi z chwilowymi przerwami w zakresie obowiązywania wprowadzonych ograniczeń niemożliwe stało się zarówno prowadzenie działalności kulturalnej związanej z wszelkimi zbiorowymi formami kultury i rozrywki jak też działalności restauratorskiej (tzn. polegającej na przygotowywaniu i podawaniu posiłków i napojów gościom siedzącym przy stołach lub gościom dokonującym własnego wyboru potraw z wystawionego menu, spożywanych na miejscu oraz związanej z konsumpcją i podawaniem napojów) oraz działalności hotelarskiej⁴. Ograniczenie w zakresie działalności restauratorskiej i hotelarskiej dotyczyło tak samo i w takim samym stopniu przedsiębiorców, dla których taka działalność jest podstawowa czy jedyna i wyłączna, jak też tych, którzy prowadzą ją dodatkowo, ubocznie, obok innego rodzaju działalności. Żadne z właściwych rozporządzeń w ogóle nie rozróżniało w zakresie działalności, o której tam mowa poszczególnych typów podmiotów, które ją wykonują. Ustawodawca w żadnym z rozporządzeń wprowadzających określone zakazy w prowadzeniu działalności nie ograniczał stosowania wprowadzonych zakazów wyłącznie do tych podmiotów/przedsiębiorców dla których działalność gospodarcza polegająca na prowadzeniu restauracji/kawiarni czy usług hotelowych ma charakter podstawowy czy wyłączny. Istotny był wyłącznie rodzaj prowadzonej działalności⁵.

³ Por. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 20 marca 2020 r. w sprawie ogłoszenia na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stanu epidemii (Dz.U. 2020.491 t.j.) uchylony z dniem 16 maja 2022 r. – rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 12 maja 2022r. w sprawie odwołania na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stanu epidemii (Dz.U. 2022.1027).

⁴ Por. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 20 marca 2020 r. w sprawie ogłoszenia na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stanu epidemii (Dz.U. 2020.491 t.j.) ustanawiające czasowe ograniczenia w okresie od dnia wejścia w życie powyższego rozporządzenia do dnia 31 marca 2020 r. – por. rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 31 marca 2020 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie ogłoszenia na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stanu epidemii (Dz.U. 2020.565), dalej rozporządzenia wymienione w przyp. 5.

⁵ Por. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 20 marca 2020 r. w sprawie ogłoszenia na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stanu epidemii (Dz.U. 2020. 491); Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 24 marca 2020r. zmieniające rozporządzenie w sprawie ogłoszenia na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stanu epidemii (Dz.U. 2020.522); Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 25 marca 2020 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie ogłoszenia na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stanu epidemii (Dz.U. 2020. 531); Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 31 marca 2020 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie ogłoszenia na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stanu epidemii (Dz.U. 2020.565); Rozporządzenie Rady Ministrów w dniu 31 marca 2020r. w sprawie ustanowienia określonych ograniczeń nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem stanu epidemii (Dz.U. 2020.566) – §8 i 17, Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 10 kwietnia 2020 r. w sprawie ustanowienia określonych ograniczeń nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem stanu epidemii (Dz.U. 2020.658) – §8 i 16, Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 19 kwietnia 2020 r. w sprawie ustanowienia określonych ograniczeń nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem stanu epidemii (Dz.U. 2020.697) – §8 i 16, Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 2 maja 2020r. w sprawie ustanowienia

Rozważając kwestie instytucji kultury (państwowej bądź samorządowej) jako przedsiębiorcy należy odnieść się do właściwych źródeł prawa. Pojęcie przedsiębiorcy definiowane jest w różnych źródłach prawa. Brak jest jednolitej definicji legalnej terminu *przedsiębiorca*, która miałaby zastosowanie do wszystkich źródeł prawa, na gruncie całego systemu prawa. Na gruncie prawa prywatnego definicję przedsiębiorcy doniosła dla całego prawa prywatnego zawiera *Kodeks cywilny*. I tak: zgodnie z art. 43(1) k.c. *Przedsiębiorcą jest osoba fizyczna, osoba prawna i jednostka organizacyjna, o której mowa w art. 33¹ § 1, prowadząca we własnym imieniu działalność gospodarczą lub zawodową*. Do tej definicji przedsiębiorcy wynikającej z kodeksu cywilnego odwołuje się także ustawa z dnia 28 lutego 2003 r. *Prawo upadłościowe*, w art. 5 ust. Stanowiąc, że *przepisy ustawy stosuje się do przedsiębiorców w rozumieniu ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny*.

Na gruncie prawa publicznego także brakuje jednolitej definicji terminu *przedsiębiorca*. Zgodnie z art. 4 ust. ustawy z dnia 6 marca 2018 r. *Prawo przedsiębiorców* (Dz.U. 2024. 236 t.j.) *Przedsiębiorcą jest osoba fizyczna, osoba prawna lub jednostka organizacyjna niebędąca osobą prawną, której odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną, wykonująca działalność gospodarczą, a zgodnie z art. 3 Działalnością gospodarczą jest zorganizowana działalność zarobkowa, wykonywana we własnym imieniu i w sposób ciągły*. Do tej definicji odwołuje się w art. 4 pkt. 1 ustawa z dnia 16 lutego 2007 r. *o ochronie konkurencji i konsumentów* (Dz.U. 2024.1616 t.j.), mająca najszerszą definicję przedsiębiorcy, stanowiąc że *ilekroć w ustawie jest mowa o:*

określonych ograniczeń nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem stanu epidemii (Dz.U. 2020.792) - §7; Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 16 maja 2020 r. w sprawie ustanowienia określonych ograniczeń nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem stanu epidemii (Dz.U. 2020.878) - §7; Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 29 maja 2020r. w sprawie ustanowienia określonych ograniczeń nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem stanu epidemii (Dz.U. 2020. 964) - §6; Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 19 czerwca 2020 r. w sprawie ustanowienia określonych ograniczeń nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem stanu epidemii (Dz.U. 2020. 1066) - §6; Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 sierpnia 2020r. w sprawie ustanowienia określonych ograniczeń nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem stanu epidemii (Dz.U. 2020.1356) - §7; Rozporządzenie z dnia 9 października 2020 r. w sprawie ustanowienia określonych nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem stanu epidemii (Dz.U. 2020.1758) - §6; Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 26 listopada 2020 r. w sprawie ustanowienia określonych ograniczeń nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem stanu epidemii (Dz.U. 2020.2091) - §10; Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 1 grudnia 2020 r. w sprawie ustanowienia określonych ograniczeń nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem stanu epidemii (Dz.U. 2020.2132) - §10; Rozporządzenie z dnia 21 grudnia 2020 r. w sprawie ustanowienia określonych ograniczeń nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem stanu epidemii (Dz.U. 2020.2316) - §10; Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 27 grudnia 2020r. zmieniające rozporządzenie w sprawie ustanowienia określonych ograniczeń nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem stanu epidemii (Dz.U. 2020.2353).

- 1) przedsiębiorcy – rozumie się przez to przedsiębiorcę w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 6 marca 2018 r. - Prawo przedsiębiorców (Dz. U. z 2024 r. poz. 236 i 1222), a także:
 - a) osobę fizyczną, osobę prawną, a także jednostkę organizacyjną niemającą osobowości prawnej, której ustawa przyznaje zdolność prawną, organizującą lub świadczącą usługi o charakterze użyteczności publicznej, które nie są działalnością gospodarczą w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców,
 - b) osobę fizyczną wykonującą zawód we własnym imieniu i na własny rachunek lub prowadzącą działalność w ramach wykonywania takiego zawodu,
 - c) osobę fizyczną, która posiada kontrolę, w rozumieniu pkt 4, nad co najmniej jednym przedsiębiorcą, choćby nie prowadziła działalności gospodarczej w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców, jeżeli podejmuje dalsze działania podlegające kontroli koncentracji, o której mowa w art. 13,
 - d) związek przedsiębiorców w rozumieniu pkt 2, z wyłączeniem przepisów dotyczących koncentracji

Do ustawy *Prawo przedsiębiorców* odwołuje się także art. 3 ust 1 pkt 3 ustawy z dnia 9 maja 2014 r. o *informowaniu o cenach towarów i usług* (Dz.U. 2023.168 t.j.) stanowiąc, że *przedsiębiorcą jest podmiot, o którym mowa w art.4 ust.1 lub ust.2 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. - Prawo przedsiębiorców*. Zgodnie z art. 36 ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r o *Krajowym Rejestrze Sadowym* (Dz.U. 2024.979 t.j.) termin przedsiębiorcy stosuje się do wymienionych tam podmiotów, tzn. *spółek jawnych; 2a) europejskich zgrupowań interesów gospodarczych; 3) spółek partnerskich; 4) spółek komandytowych; 5) spółek komandytowo-akcyjnych; 6) spółek z ograniczoną odpowiedzialnością; 7) spółek akcyjnych; 7a) spółek europejskich; 8) spółdzielni; 8a) spółdzielni europejskich; 9) przedsiębiorstw państwowych; 10) instytutów badawczych i instytutów działających w ramach Sieci Badawczej Łukasiewicz; 11) (uchylony); 12) towarzystw ubezpieczeń wzajemnych; 12a) towarzystw reasekuracji wzajemnej; 13) innych osób prawnych, jeżeli wykonują działalność gospodarczą i podlegają obowiązkowi wpisu do rejestru, o którym mowa w art. 1 ust. 2 pkt 2; 14) oddziałów przedsiębiorców zagranicznych działających na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej; 15) głównych oddziałów zagranicznych zakładów ubezpieczeń; 16) głównych oddziałów zagranicznych zakładów reasekuracji; 17) instytucji gospodarki budżetowej*. W świetle art. 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993r. o *zwalczaniu nieuczciwej konkurencji* (Dz.U. 2022. 1233t.j.) *Przedsiębiorcami, w rozumieniu ustawy, są osoby fizyczne, osoby prawne oraz jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej, które prowadząc, chociażby ubocznie, działalność zarobkową lub zawodową uczestniczą w działalności gospodarczej*. Zgodnie z art. 2 ustawy z dnia 23 sierpnia 2007 r. o *przeciwdziałaniu nieuczciwym*

praktykom rynkowym (Dz.U. 2023.845 t.j.) terminem przedsiębiorcy określa się *osoby fizyczne, osoby prawne oraz jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, które prowadzą działalność gospodarczą lub zawodową, nawet jeżeli działalność ta nie ma charakteru zorganizowanego i ciągłego, a także osoby działające w ich imieniu lub na ich rzecz.*

Jakkolwiek brak jednolitej definicji terminu *przedsiębiorca* w całym systemie prawa czy chociażby na gruncie prawa publicznego, jednak bezsprzecznym jest, że wszystkie definicje zawierają dwa elementy, aspekty konstruując definicje przedsiębiorcy. Chodzi o aspekt podmiotowy i aspekt przedmiotowy. W sensie podmiotowym każda z definicji wymaga aby podmiot, któremu ma przysługiwać przymiot przedsiębiorcy mógł być podmiotem stosunków cywilnoprawnych i administracyjnoprawnych (podmiotem praw i obowiązków wynikających z prawa prywatnego oraz publicznego). Warunki te spełnia zarówno osoba fizyczna mająca pełną zdolność do czynności prawnych, osoba prawna jak i jednostka organizacyjna nie mająca osobowości prawnej, ale wyposażona przez ustawę w zdolność prawną⁶. Drugi aspekt występujący w każdej definicji przedsiębiorcy to prowadzenie, wykonywanie działalności gospodarczej. Działalność gospodarcza definiowana jest jedynie na gruncie prawa publicznego. Art. 3 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. *Prawo przedsiębiorców* (Dz.U. 2024. 236 t.j.) stanowi, że *działalnością gospodarczą jest zorganizowana działalność zarobkowa, wykonywana we własnym imieniu i w sposób ciągły*. Definicja zawarta w ustawie *Prawo przedsiębiorców* jest jedyną legalną definicją tego rodzaju aktywności człowieka. Ustawa uznaje za działalność gospodarczą działalność wykonywaną w sposób zorganizowany, ciągły, zarobkowy i we własnym imieniu podmiotu, który ją wykonuje. Dla uznania, że określona działalność ma charakter gospodarczy konieczne jest łączne, jednoczesne występowanie wszystkich tych elementów. Kwestie cech działalności są przedmiotem bogatego orzecznictwa i wywodów literatury. Ich analiza przekracza zakres niniejszego opracowania, jednak pewne uwagi należy przytoczyć. W literaturze przedmiotu zauważa się, że zorganizowanie działalności gospodarczej oznacza przedsięwzięcie określonych działań, czynności przede wszystkim w celu podjęcia danej działalności gospodarczej, ewentualnie wyodrębnienia od innego rodzaju działalności, sformalizowania, uczynienia widoczną i rozpoznawalną dla otoczenia. W literaturze mówi się o materialnym i formalnym aspekcie zorganizowania działalności gospodarczej. Na pierwszy składają się czynności polegające na pozyskiwaniu środków na tą działalność, pozyskiwanie, przygotowywanie lokalu, zorganizowanie biura, zatrudnianie pracowników, usta-

⁶ Kwestia możliwości występowania w charakterze przedsiębiorcy przez osoby fizyczne niemające pełnej zdolności do czynności prawnych jest dyskusyjna w orzecznictwie i literaturze prawa cywilnego, kwestia ta pozostaje jednak bez znaczenia na gruncie niniejszych rozważań, bowiem instytucje kultury są osobami prawnymi.

nowienie wewnętrznych regulaminów, zasad organizacji, działania itp. Formalne zorganizowanie działalności polega natomiast na podjęciu działań o charakterze prawnym takich jak dokonanie zgłoszenia w odpowiednich rejestrach, uzyskanie właściwych zgód, koncesji, pozwoleń itp. Kolejnym elementem wymaganym w odniesieniu do działalności gospodarczej jest jej ciągłość. Ciągłość ta rozumiana jest w literaturze i orzecznictwie jako powtarzalność, regularność, trwałość określonej aktywności, przeciwieństwo jednokrotności czy sporadyczności. Nie eliminuje to działalności sezonowej oraz możliwości czasowego zawieszenia działalności. Kolejnym koniecznym elementem działalności gospodarczej jest zarobkowy cel takiej działalności. Nieosiągnięcie zysku z prowadzonej działalności nie przekreśla jej zarobkowego charakteru. Istotny jest bowiem zamiar osiągnięcia zysków. O zarobkowym charakterze działalności gospodarczej nie decyduje faktyczne osiągnięcie zysku, lecz zamiar jego osiągnięcia⁷. Jednocześnie wskazuje się, że obiektywnie o zarobkowym charakterze prowadzonej działalności można mówić wówczas, gdy jest ona prowadzona na tyle racjonalnie i gospodarnie, że jest w stanie przynosić zyski (ustalenie, że prowadzona działalność obiektywnie może przynosić zyski). Wskazuje się też tu na fakt, że działalność w celu zarobkowym ukierunkowana jest na zaspokajanie cudzych, a nie własnych potrzeb, czyli udział w obrocie gospodarczym. Nie ma przy tym znaczenia charakter, rodzaj tych potrzeb (potrzeby materialne, niematerialne, edukacyjne, kulturalne, rozrywkowe i inne). Przeciwnieństwem działalności zarobkowej jest działalność non profit. Istotnym elementem prowadzenia działalności gospodarczej jest też prowadzenie tej działalności we własnym imieniu. Oznacza to, że jest to działalność prowadzona niezależnie, odrębnie od innych podmiotów, a ponadto kreująca sytuację faktyczną i prawną podmiotu, który ja prowadzi, także wtedy, gdy prowadzi ją korzystając z pracy innych osób, w charakterze pracowników, usługobiorców, pełnomocników itp. Jest to działalność prowadzona na własne ryzyko, na własną odpowiedzialność⁸. Na gruncie prawa cywilnego brak definicji działalności gospodarczej. Jednak przydatne są tu wywody dotyczące prowadzenia przedsiębiorstwa, przedsiębiorstwa w znaczeniu funkcjonalnym. Jako trafne należy uznać stanowisko, zgodnie z którym prowadzenie działalności gospodarczej jest równoznaczne z działaniem *w zakresie przedsiębiorstwa*⁹. Jako

⁷ Por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 25 kwietnia 2018 r., sygn. akt III AUa 234/18.

⁸ Szerzej na temat cech działalności gospodarczej por. A.K. Kruszewski, A. Pietrzak (red.) *Prawo przedsiębiorców. Komentarz*, Warszawa 2019 komentarz do art.3 ustawy, Lex/el 2019 [dostęp: 25.06.2025]; E. Komierzyńska-Orlińska, M. Wierzbowski (red.), *Prawo przedsiębiorców*, w: *Konstytucja biznesu. Komentarz*, Warszawa 2019, komentarz do art. 3 ustawy Prawo przedsiębiorców, Lex/el 2019 [dostęp: 25.06.2025].

⁹ Szerzej na ten temat, por. P.Bielski, *Glosa do wyroku SN z dnia 14 stycznia 2004r.*, sygn.. akt I CK 54/03, Pr.Sp. 2007, Nr 5.

na specyficzne cechy działalności gospodarczej wskazuje się na: zawodowy, stały charakter danej aktywności; powtarzalność podejmowanych działań, podporządkowanie zasadzie racjonalnego gospodarowania, czy uczestnictwo w obrocie gospodarczym¹⁰. Ocena wykonywania działalności gospodarczej należy do sfery ustaleń faktycznych a nie prawnych, prowadzenie takiej działalności jest kategorią obiektywną¹¹. W orzecznictwie i literaturze prawa cywilnego wskazuje się na następujące cechy działalności gospodarczej: profesjonalizm, nie okazjonalność, samodzielność, podporządkowanie zasadzie racjonalnego gospodarowania, cel zarobkowy, podporządkowanie regułom opłacalności, trwałość prowadzenia, zorganizowanie, planowanie, uczestniczenie w obrocie gospodarczym¹².

Analizując powyższe warto zauważyć, że do koniecznych elementów działalności gospodarczej w świetle przepisów prawa nie należy ani dokonanie wpisów do odpowiednich rejestrów (choć może to warunkować możliwość legalnego prowadzenia działalności), ani łączenie, bądź niełączenie wykonywania działalności gospodarczej z innymi rodzajami aktywności, działalności prowadzonej przez ten sam podmiot. Działalność gospodarcza nie traci swojego charakteru także wtedy kiedy wykonywana jest ubocznie, akcesoryjnie w stosunku do innej działalności. Bez znaczenia jest też cel, dla którego prowadzona jest dana działalność oraz cel, na który przeznaczony jest zysk uzyskany z jej prowadzenia, motyw zysku¹³.

Działalność gospodarcza instytucji kultury

Instytucje kultury zgodnie z art. 8 i 9 ustawy z dnia 25 października 1991 r. *o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej* powoływane są w celu prowadzenia działalności kulturalnej. Działalność taka polega na tworzeniu, upowszechnianiu i ochronie kultury i nie stanowi w rozumieniu ustawy działalności gospodarczej – por. art. 1 ust.1. i art. 3 ust.2 ustawy. Zgodnie z orzecznictwem i stanowiskiem doktryny wyznacznikiem działalności kulturalnej jest jej cel oraz niekomercyjny charakter (co jednak nie oznacza, że działalność taka nie może

¹⁰ Por. Uchwała SN z dnia 6 grudnia 1991r., III CZP 117/91, OSNCp 199252, poz. 65.

¹¹ Por. Wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 22 października 2018 r., sygn.. akt III AUa 283/18.

¹² Por. Wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 27 lutego 2019 r., sygn.. akt III AUa 835/18, wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 22 października 2018 r., sygn.. akt III AUa 283/18, wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 29 marca 2019r., sygn.. akt III AUa 750/17, wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 29 maja 2019r., sygn.. akt III AUa 550/18, wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 9 lipca 2019 r., sygn.. akt III AUa 858/18, wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 17 grudnia 2019 r., sygn... akt III AUa 796/19.

¹³ Por. Uchwała SN z dnia 18 czerwca 1991 r., III CZP 40/91, OSNCp 1992/2, poz. 79.

mieć charakteru odpłatnego)¹⁴. Istotna jest więc niezależność funkcjonowania takiej instytucji od jej wyniku finansowego. Zgodnie z art. 13 ust.1 ustawy instytucje kultury działają na podstawie aktu o ich utworzeniu oraz statutu nadanego przez organizatora. Art. 13 ust.2 określając elementy konieczne takiego statutu, przewiduje *postanowienia dotyczące prowadzenia działalności innej niż kulturalna, jeżeli instytucja zamierza działalność taką prowadzić*. Prowadzenie przez instytucje kultury działalności innej niż kulturalna jest więc przewidziane przez ustawę i w pełni dopuszczalne. Przedmiotem sporów, które znalazły swój finał w orzecznictwie były kwestie związane z obowiązkiem określenia rodzaju i zakresu takiej działalności oraz jej związku z celem danej instytucji kultury¹⁵. Problematyczny okazywał się też zakres uregulowań co do takiej *innej działalności* w statucie i dopuszczalność odniesienia się wyłącznie do *ogólnych zasad określonych odrębnymi przepisami*¹⁶.

Aktualnie wydaje się jednak bezdyskusyjne, że jeżeli instytucja kultury przewiduje i zamierza prowadzić także działalność inną niż kulturalna, to przede wszystkim w jej statucie muszą znaleźć się odpowiednie w tym zakresie postanowienia. Ponadto konieczne jest jasne określenie rodzaju i zakresu takiej działalności. Trzeba przy tym zauważyć, że działalność taka winna być powiązana z celem działania danej instytucji. Wykładnia celowościowa art. 13 ust. 2 pkt 2 ustawy *o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej* wymaga bowiem, aby zakres działalności instytucji odnosił się do celu, dla którego instytucja taka została utworzona¹⁷. W rzeczywistości nie budzi żadnych wątpliwości kwestia dopuszczalności prowadzenia przez instytucję kultury jako działalności innej niż kulturalna, działalności gospodarczej. Ustawa *o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej* nie zawiera własnej definicji działalności gospodarczej,

¹⁴ Por. A. Mituś, *Działalność bibliotek samorządowych – rodzaje i zasady prowadzenia*, „Samorząd Terytorialny” 2017, nr 3, s. 37-49; R. Golat, *Opodatkowanie działalności kulturalnej*, LEX/el 2007 [dostęp: 25.06.2025]; R. Golat, *Podstawy prawa kultury*, Poznań 2006, s. 25-26; S. Gajewski, A. Jakubowski, *Ustawa o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej. Komentarz*, Warszawa 2016, s.11; P. Antoniak-Tęskna, *Ustawa o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej. Komentarz*, LEX/el, 2019 [dostęp: 25.06.2025]; podobnie wyrok NSA z 14.08.2018 r., II FSK 2210/16, LEX nr 2569212, wyrok NSA z 1.09.2014 r., II FSK 2009/12, LEX nr 1511879).

¹⁵ Por. Wyrok NSA z dnia 21 maja 2020 r., sygn. akt II OSK 2828/19; wyrok NSA z dnia 26 maja 2020 r., sygn. akt II OSK 2619/2019; wyrok NSA z dnia 30 kwietnia 2020 r., sygn. akt II OSK 2121/2019; wyrok WSA w Gliwicach z dnia 14 marca 2019 r., sygn. akt IV SA/GI 551/2018; wyrok WSA w Gliwicach z dnia 17 września 2018 r., sygn. akt IV SA/GI 555/2018; wyrok NSA z dnia 2 marca 2017 r., sygn. akt II OSK 2864/2016; wyrok NSA z dnia 29 września 2016 r., sygn. akt II OSK 2062/16.

¹⁶ Por. Wyrok NSA z dnia 21 maja 2020 r., sygn. akt II OSK 2828/19; wyrok WSA w Warszawie z dnia 7 września 2016, sygn. akt II SA/Wa 750/16; wyrok WSA we Wrocławiu z dnia 30 stycznia 2013 r., sygn. akt IV SA/Wr 673/12.

¹⁷ Podobnie Wyrok NSA z dnia 21 maja 2020 r., sygn. akt II OSK 2828/19.

ani nie odwołuje się do ustawy *Prawo przedsiębiorców* w tej kwestii. W art. 3 ust. 3 *ustawa o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej* stanowi jednak, że do działalności kulturalnej, o której mowa w ustawie stosuje się w zakresie nieuregulowanym przepisami ustawy *o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej i przepisami o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie* przepisy o prowadzeniu działalności gospodarczej. Podstawowe źródło prawa regulujące zagadnienia prowadzenia działalności gospodarczej stanowi *Prawo przedsiębiorców*. Odniesienie do przepisów dotyczących prowadzenia działalności gospodarczej w ustawie *o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej* zostało wprowadzone ustawą z dnia 24 kwietnia 2003 r. *Przepisy wprowadzające ustawę o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie* (Dz.U.2003.96.874). W uzasadnieniu projektu tej ustawy brak rozważań na ten temat¹⁸. Odesłanie to należy jednakże przyjąć, że ma dwojakie zastosowanie. Dotyczy podmiotów prowadzących działalność kulturalną, ale niebędących instytucjami kultury oraz instytucji kultury, o ile i w zakresie w jakim prowadzą działalność gospodarczą¹⁹. Tym samym ustawa potwierdza, że działalność gospodarcza prowadzona przez instytucje kultury jest działalnością gospodarczą o jakiej mowa w ustawie *Prawo przedsiębiorców*. Dla istoty działalności gospodarczej, tak jak o tym była mowa wyżej bez znaczenia jest motyw zysku oraz fakt łączenia takiej działalności z inną, jej uboczność, akcesoryjność. Instytucje kultury są zgodnie z art. 14 ustawy *o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej* osobami prawnymi i o ile prowadzą działalność gospodarczą to w zakresie prowadzonej działalności gospodarczej (i wyłącznie w tym zakresie) są przedsiębiorcami. Prowadzenie działalności gospodarczej przez instytucje kultury udowadnia powszechna praktyka takich instytucji a dopuszczalność takiej działalności potwierdza także ugruntowane w tym zakresie orzecznictwo²⁰. Działalność gospodarcza np. polegająca na prowadzeniu restauracji/kawiarni czy hotelu wykonywana przez instytucje kultury nie różni się od tego rodzaju działalności wykonywanej przez inne podmioty. Z punktu widzenia przytoczonych wyżej cech charakteryzujących działalność gospodarczą wymaga i przebiega tak samo. Działalność taka dla wielu instytucji kultury stanowi istotne źródło dofinansowania, współfinansowania podstawowej

¹⁸ Por. uzasadnienie do projektu ustawy *Przepisy wprowadzające ustawę o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie*, druk nr 568, www.sejm.gov.pl [dostęp: 25.06.2025].

¹⁹ Zgodnie z art. 3 ust.1 ustawy *o organizowaniu i prowadzeniu działalności kultury* działalność taką mogą prowadzić osoby prawne, osoby fizyczne i jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej. Instytucje kultury są jedynie jednym z przykładów podmiotów (dokładnie: osób prawnych) prowadzących działalność kulturalną. Ich specyfika polega na tym, że dla instytucji kultury prowadzenie działalności kulturalnej jest podstawowym celem statutowym.

²⁰ W kwestii orzecznictwa por. wyrok WSA w Gliwicach z dnia 14 marca 2019 r., sygn. akt IV SA/Gl 551/2018; wyrok NSA z dnia 29 września 2016 r., sygn. akt II OSK 2062/16; wyrok WSA w Warszawie z dnia 7 września 2016, sygn. akt II SA/Wa 750/16.

działalności kulturalnej. Instytucje kultury wypełniają warunki konieczne do uznania określonego podmiotu przedsiębiorcą. Są osobami prawnymi, a więc są zdolne do bycia podmiotem praw i obowiązków zarówno w sferze prawa prywatnego jak i publicznego oraz prowadzą (o ile jest to przewidziane w ich statucie) działalność gospodarczą. Nie budzi przy tym wątpliwości, że działalność gospodarcza, o ile jest przez nie prowadzona nie ma dla nich podstawowego, priorytetowego znaczenia. Instytucje te są bowiem zgodnie z art. 8 i 9 ustawy powoływane w celu prowadzenia działalności kulturalnej i prowadzenie takiej działalności jest podstawowym celem statutowym zarówno państwowych jak i samorządowych instytucji kultury²¹.

Podsumowanie

Reasumując, instytucja kultury jest przedsiębiorcą o ile i w zakresie w jakim wykonuje działalność gospodarczą obok działalności kulturalnej w rozumieniu art.1 ust1 1 ustawy z dnia 25 października 1991 r. o *organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej*. Instytucja kultury jest przedsiębiorcą wyłącznie w zakresie prowadzonej działalności gospodarczej. Instytucja kultury, która nie prowadzi działalności gospodarczej nie ma takiego statusu.

References

Bibliografia

- Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. *Kodeks cywilny* (Dz.U.2024.1061 t.j.)
Ustawa z dnia 25 października 1991 r. o *organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej* (Dz.U. 2024. 87 t.j.)
Ustawa z dnia 16 kwietnia 1993 r. o *zwalczaniu nieuczciwej konkurencji* (Dz.U. 2022. 1233t.j.)
Ustawa z dnia 20 sierpnia 1997 r o *Krajowym Rejestrze Sadowym* (Dz.U. 2024.979 t.j.)
Ustawa z dnia 28 lutego 2003 r. *Prawo upadłościowe* (Dz.U. 2025.614 t.j.)
Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. *Przepisy wprowadzające ustawę o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie* (Dz.U.2003.96.874)
Ustawa z dnia 16 lutego 2007 r. o *ochronie konkurencji i konsumentów* (Dz.U. 2024.1616 t.j.)
Ustawa z dnia 23 sierpnia 2007 r. o *przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym* (Dz.U. 2023.845 t.j.)
Ustawa z dnia 9 maja 2014 r. o *informowaniu o cenach towarów i usług* (Dz.U. 2023.168 t.j.)

²¹ Warto tu zwrócić uwagę na wyrok SN z dnia 21 marca 2019 r., sygn. akt II UK 555/17, w którym SN uznał, że także instytut badawczy prowadzący działalność gospodarczą jest przedsiębiorcą. Instytuty badawcze zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o *instytutach badawczych* prowadzi w ramach podstawowej działalności badania naukowe i prace rozwojowe, natomiast na podstawie art. 2 ust. 4 mogą prowadzić inna działalność, także działalność gospodarczą. Prowadząc działalność gospodarcza instytut badawczy jest przedsiębiorcą.

- Ustawa z dnia 6 marca 2018 r. *Prawo przedsiębiorców* (Dz.U. 2024. 236 t.j.)
- Ustawa z dnia 2 marca 2020 r. *o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19 innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych* (Dz.U. 2023. 1327 t.j.)
- Ustawa z dnia 31 marca 2020 r. *o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw* (Dz. U. 2020. 568)
- Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 20 marca 2020 r. *w sprawie ogłoszenia na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stanu epidemii* (Dz.U. 2020. 491)
- Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 24 marca 2020 r. *zmieniające rozporządzenie w sprawie ogłoszenia na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stanu epidemii* (Dz.U. 2020.522)
- Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 25 marca 2020 r. *zmieniające rozporządzenie w sprawie ogłoszenia na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stanu epidemii* (Dz.U. 2020. 531)
- Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 31 marca 2020 r. *zmieniające rozporządzenie w sprawie ogłoszenia na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stanu epidemii* (Dz.U. 2020.565)
- Rozporządzenie Rady Ministrów w dniu 31 marca 2020 r. *w sprawie ustanowienia określonych ograniczeń nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem stanu epidemii* (Dz.U. 2020. 566)
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 10 kwietnia 2020 r. *w sprawie ustanowienia określonych ograniczeń nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem stanu epidemii* (Dz.U. 2020.658)
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 19 kwietnia 2020 r. *w sprawie ustanowienia określonych ograniczeń nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem stanu epidemii* (Dz.U. 2020.697)
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 2 maja 2020 r. *w sprawie ustanowienia określonych ograniczeń nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem stanu epidemii* (Dz.U. 2020.792)
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 16 maja 2020 r. *w sprawie ustanowienia określonych ograniczeń nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem stanu epidemii* (Dz.U. 2020.878)
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 29 maja 2020 r. *w sprawie ustanowienia określonych ograniczeń nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem stanu epidemii* (Dz.U. 2020. 964)
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 19 czerwca 2020 r. *w sprawie ustanowienia określonych ograniczeń nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem stanu epidemii* (Dz.U. 2020. 1066)
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 sierpnia 2020 r. *w sprawie ustanowienia określonych ograniczeń nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem stanu epidemii* (Dz.U. 2020.1356)
- Rozporządzenie z dnia 9 października 2020 r. *w sprawie ustanowienia określonych nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem stanu epidemii* (Dz.U. 2020.1758)
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 26 listopada 2020 r. *w sprawie ustanowienia określonych ograniczeń nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem stanu epidemii* (Dz.U. 2020.2091)
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 1 grudnia 2020 r. *w sprawie ustanowienia określonych ograniczeń nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem stanu epidemii* (Dz.U. 2020.2132)
- Rozporządzenie z dnia 21 grudnia 2020 r. *w sprawie ustanowienia określonych ograniczeń nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem stanu epidemii* (Dz.U. 2020.2316)
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 27 grudnia 2020 r. *zmieniające rozporządzenie w sprawie ustanowienia określonych ograniczeń nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem stanu epidemii* (Dz.U. 2020.2353)
- Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 12 maja 2022 r. *w sprawie odwołania na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stanu epidemii* (Dz.U. 2022.1027)
- Uchwała SN z dnia 18 czerwca 1991 r., III CZP 40/91, OSNCP 1992/2, poz.79
- Uchwała SN z dnia 6 grudnia 1991 r., III CZP 117/91, OSNCP 199252, poz.65
- wyrok SN z dnia 21 marca 2019 r., sygn.. akt II UK 555/17

wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 25 kwietnia 2018 r., sygn.. akt III AUa 234/18
wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 22 października 2018 r., sygn.. akt III AUa 283/18
wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 27 lutego 2019 r., sygn.. akt III AUa 835/18
wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 29 marca 2019 r., sygn.. akt III AUa 750/17
wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 29 maja 2019 r., sygn.. akt III AUa 550/18
wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 9 lipca 2019 r., sygn.. akt III AUa 858/18
wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 17 grudnia 2019 r., sygn.. akt III AUa 796/19
wyrok NSA z 1 września 2014 r., sygn. akt II FSK 2009/12
wyrok NSA z dnia 29 września 2016 r., sygn. akt II OSK 2062/16
wyrok NSA z dnia 2 marca 2017 r., sygn. akt II OSK 2864/2016
wyrok NSA z 14 sierpnia 2018 r., sygn.. akt II FSK 2210/16
wyrok NSA z dnia 21 maja 2020 r., sygn. akt II OSK 2828/19
wyrok NSA z dnia 26 maja 2020 r., sygn. akt II OSK 2619/2019
wyrok NSA z dnia 30 kwietnia 2020 r., sygn. akt II OSK 2121/2019
wyrok WSA we Wrocławiu z dnia 30 stycznia 2013 r., sygn. akt IV SA/Wr 673/12
wyrok WSA w Warszawie z dnia 7 września 2016 r., sygn. akt II SA/Wa 750/16
wyrok WSA w Gliwicach z dnia 17 września 2018 r., sygn. akt IV SA/Gl 555/2018
wyrok WSA w Gliwicach z dnia 14 marca 2019 r., sygn. akt IV SA/Gl 551/2018

Antoniak-Tęskna P., *Ustawa o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej. Komentarz*, LEX/el, 2019 [dostęp: 25.06.2025].

Bielski P., *Glosa do wyroku SN z dnia 14 stycznia 2004 r.*, sygn. akt I CK 54/03, Pr.Sp. 2007, Nr 5.

Gajewski S., Jakubowski A., *Ustawa o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej. Komentarz*, Warszawa 2016.

Golat R., *Opodatkowanie działalności kulturalnej*, LEX/el 2007 [dostęp: 25.06.2025].

Golat R., *Podstawy prawa kultury*, Poznań 2006.

Komierzyńska-Orlińska E., *Prawo przedsiębiorców*, w: *Konstytucja biznesu. Komentarz*, red. Wierzbowski M., Warszawa 2019.

Kruszewski A.K., Pietrzak A. (red.) *Prawo przedsiębiorców. Komentarz*, Warszawa 2019.

Mituś A., *Działalność bibliotek samorządowych – rodzaje i zasady prowadzenia*, „Samorząd Terytorialny” 2017, nr 3.